

Zpravodaj

94. JIRÁSKŮV HRONOV

#PROSTEHRONOV

Štěpán Gajdoš: Na začátku byla jehla

Štěpán Gajdoš vystudoval na brněnské konzervatoři herectví a na Katedře alternativního a loutkového divadla DAMU režii. Jako by to samotné naznačovalo, že ve svých uměleckých projektech rád zkouší nové cesty. Jak se dočtete níže, spolupracuje s řadou nejen českých divadel, v nichž vytvořil například inscenaci pro batolata o gumových kachničkách nebo architektonickou performance s LEGO kostičkami. A tak upřímě: kdo jiný by měl vést seminář O – Objekt?

Jaká byla vaše cesta k divadlu?

Divadlo mě bavilo už jako malého. Nutil jsem tehdy všechny členy rodiny, aby se koukali na všechny divadelní kusy, které jsem jim připravil. Pak jsem začal dělat amatérské loutkové divadlo v Kroměříži a následně se moje rodina přestěhovala do Olomouce a já si našel loutkové divadlo i tam. S postupem času jsem začal přemýšlet nad tím, že bych se přihlásil na konzervatoř. V rámci přípravy na konzervatoř jsem se dostal do Divadla Point v Prostějově a s tímto souborem i k činohernímu divadlu.

Na konzervatoř jste se dostal...

Ano, studoval jsem střední hereckou konzervatoř v Brně a po ní jsem šel na DAMU na Katedru alternativního a loutkového divadla.

Jaké režisérské postupy nejvíce používáte?

Věnuji se především autorskému divadlu. Jak pro dospělé, tak pro děti. Baví mě hodně experimentovat s formou a hledat nějaké nové cesty. Od autorského zkoušení se odvíjí specifická práce s týmem lidí. Mým velikým snem je představení, ve kterém by přestala být postava režiséra nebo režisérky vnímána jako despota, který na lidi křičí. Z vlastní zkušenosti vím, že na mě tento typ tlaku nefunguje. Nerad bych vytvářel prostředí, které je nepříjemné a ve kterém se špatně tvoří. To je můj velký cíl. Prostor, ve kterém mohou být lidé kreativní a svobodní.

Jaký je váš doposud nejúspěšnější projekt?

Ke každému představení, které jsem dělal, mám zásadní vztah. A ke každému z jiného důvodu. Hodně je například skloňována inscenace *Jeskyně slova* v Divadle X10. Byla zásadní i v tom, že to byla moje první velká a profesionální věc, krátce poté, co jsem skončil na DAMU. Dělal jsem hodně věcí pro děti a mám projekty, se kterými jezdím na festivaly do zahraničí. O jednom zajímavém

projektu se ale mohu zmínit. Jmenuje se *Jihočeská odysea*. Tuto inscenaci jsem režíroval společně s Petrem Haškem. Petr Hašek coby umělecký šéf z Malého divadla odchází, místo něho nastupuje David Košťák a já jsem nastoupil nově jako kmenový režisér. Petr tedy vymyslel projekt, který by byl jeho rozlučkovým a zároveň mým přivítáním. Jde o inscenaci, která se odehrává na parníku.

Na Vltavě?

Ano. Diváci se nalodí na náplavce v Budějovicích a plují do Purkarce, což je malá vesnička kousek za Hluboukou. Během plavby se odehrává *Odysseův příběh* jak na palubě, tak na březích řeky anebo na vodě. Je tam třeba situace, během které herci vyskakují z lodě do vody. Byl to velmi náročný projekt. Musela se dát dohromady spousta netypických věcí ve složitých podmínkách, ale stálo to za to.

Máte tedy stále angažmá?

Od letošní sezóny jsem v angažmá jako kmenový režisér v Malém divadle v Českých Budějovicích. Vedle toho dělám inscenace i jinde. Podle toho, jak je to zapotřebí.

Když jsem se bavil s Jankem Jirků, došli jsme k tomu, že divadlem se nedá uživit, pokud režisér nedělá tři až čtyři inscenace za rok...

Dělám minimálně čtyři inscenace do roka. Mám nastavený limit právě na čtyři, abych se z toho nezhroutil nebo nevyhořel. Je to ale trochu komplikované. Jsou sezóny, kdy si mohu dovolit čtyři inscenace, protože dělám ve větších divadlech, pokračování na str. 2

8

sobota
10. 8. 2024

Dekáda

Když na setkání seminaristů zazněla otázka „Kdo je tu letos poprvé?“, zvedl se prý les rukou. Je to neuvěřitelné, ale od mého prvního Jiráskova Hronova je to rovných deset let, což přímo vyzývá k ohlédnutí. Co se mění a co zůstává stejné? Těžko říct. Kromě toho, že paměť je médium převelice ošemetné a člověk po deseti účastech těžko znovu zahlédne Hronov očima festivalového panice. Objektivní fakta jsou nicméně následující:

Psal se rok 2014, přijeli jsme s Kočovným divadlem Ad Hoc zahrát asi patnáctou reprízu opery *Il Congelatore – Zmrzovač*. Přibýlo jich pak dalších víc než sto. Nebyli jsme tu samozřejmě sami. Rámus zahrál *Škodou času*, radarácké HROBESO *Revizora*, V.A.D. přivezl *Charmsovy pašije*, Kámen představení *Mamut mamut*. Hronov také hostil Tomáše Hájka s meotarem. Přijelo i divadlo DISK Trnava, jež některé členy našeho souboru poněkud šokovalo, a moc mě mrzí, že letos zemřel režisér souboru Blaho Uhlár. Jeho *Obolus* patří navždy do top inscenací, které jsem v divadle viděl. Ve Zpravodaji roku 2014 řádilo duo Mrázek-Malota a v Hronově končila hotelová škola. Ještě jsme na tamním internetu stihli přespát. Problémový club se konal v budově radnice, kde také býval hotel, v němž část festivalových hostů bydlela.

Pro obecný kontext: Vládli Bohuslav Sobotka a Barack Obama, v Hronově šestnáctým rokem starostka Hana Nedvěďová. Němci byli mistry světa ve fotbale. Izraelská armáda vedla v Gaze vojenskou operaci. Rusové obsadili Krym a sestřelili civilní let MH17. EU byla znepokojena, Farrel Williams byl naopak Happy a Chinaski měli rádi víno, které bylo v Tritonu nejen pitné, ale všeobecně považované za vynikající a účastníci si jej dokonce odváželi domů! Česko ten rok nemělo talent ani superstar, hvězdy zrovna netančily, děcka z TS Light naopak talent měla a na Hronově tančila. Českou miss se stala Gabriela Franková a nikoho už to nezajímalo, je dokonce možné, že uměla číst v mapách. Nejprodávanější telefon světa byl iPhone 5 s 1 GB RAM (srovnej dnešní iPhone 15 a jeho 6GB RAM). Mimochodem, za posledních deset let se stihlo vystřídat osm ministrů zdravotnictví, a přesto počet lidí na Zemi vzrostl z 7.318 miliard lidí 8.1 miliardy. A nutno říct, že Kočovné divadlo Ad Hoc na tom mělo svůj podíl, protože počet dětí v našem souboru se z nuly zvýšil na 16.

To všechno je již sféra historie, kam se dnes večer formálně odebere i 94. ročník Jiráskova Hronova. Záměrně nechci hovořit o „minulosti“, protože to slovo působí, jako by nás ty předešlé děje minulý, což u Jiráskova Hronova obvykle není pravda. Z toho, co jsme si zde v divadlech a restauracích užili i vytrpěli, budeme žít dalších 51 týdnů. Tak šťastný hronový rok, přátelé, a co možná nejúspěšnější hledání života po Hronově.

Jan Duchek

pokračování ze str. 1

kteřá mě mohou zaplatit. A pak jsou divadla, která nemají tolik peněz. Pak je zapotřebí dělat projektů víc anebo dělat ještě něco vedle toho. Pak je to pochopitelně náročnější. Dost mi vytrhne trn z paty právě stále angažmá v Budějovicích.

Jaký je soubor v Českých Budějovicích?

V Malém divadle je určitý generační mix. Je tam hodně mladých lidí, ale celý soubor je schopen pokrýt rolemi jakékoliv představení. Když dělám na projektu, kde si mohu obsazení zvolit, snažím se vyhnout tomu, abych pracoval s lidmi jedné generace. Přejde mi zajímavé se potkávat napříč pokoleními.

Máte připravené nějaké projekty pro nejbližší budoucnost?

Jak už jste psali v rozhovoru s Terezou Havlovou, odjždíme do Srbska. Zatím jen na týden. Budeme připravovat představení o Titaniku. A v září začínám zkoušet inscenaci na Nové scéně Národního divadla. Pak jedeme opět do Srbska a až tam skončíme, vrátím se do Budějovic zkoušet inscenaci pro teenagery o hledání identity, která se bude jmenovat *Born This Way*.

K seminářům na hronovském festivalu: jste tu poprvé?

Jako lektor ano. A musím říct, že mě to moc baví. Hodně jsem se těšil – a když mi Tereza Ondrová dala nabídku, hned jsem ji přijal. Těšil jsem se na to, že budu moci vnímat divadlo i z té lektorské stránky.

Zkoušíte si na seminářích něco pro svoji režisérskou praxi?

Tím, že pracuji se seminaristy, si ověřuji principy, které používám v divadle.

Takže vedení semináře je pro vás přínosné?

Velmi. Jednak tím, že získávám od seminaristů spoustu energie. Je to totiž práce, která mě hodně nabíjí. Jsem moc rád, že jsem se na Hronově potkal s lidmi, které jsem dlouho neviděl. Je to pro mě velmi příjemně strávený čas i kvůli množství

pěkných představení. Včera jsem měl zážitek z inscenace *Stráviš to, Otýlie?*

Jste režisér a vedete seminář O – Objekt. Říkal jsem si, že to zní jako seminář scénografie...

Zabýváme se objektem nikoliv z výtvarné stránky, ale spíše tak, že zjišťujeme, co objekt umí, jak se dá animovat, jak se s ním dá zacházet. O objektech jsme si zjišťovali například různé historické věci a ukazovali jsme si, jak z objektu může vzniknout téma inscenace. Skrz objekt lze tedy vnímat i určitý dramaturgický přesah.

Jak seminář probíhá? Dělal jste nějaká zajímavá cvičení?

Na začátku například dostal každý ze seminaristů jehlu. Vydali se do města a jehlu vyměňovali za jiné věci. Potom se vrátili s výslednými objekty a tím jsme si vytvořili základnu předmětů, které v průběhu semináře využíváme. Prostřednictvím nejrůznějších cvičení jsme si ukazovali, jak se dá se získanými objekty pracovat. Zkoušeli jsme předměty animovat, aniž bychom se jich dotýkali, jenom pomocí světla a hudby. Zkoušeli jsme měnit konstelace objektů, abychom zjistili, jaké vzniknou situace. Hledali jsme zvukové nebo haptické kvality objektů a podobně.

Budete mít předváděčku?

Budeme. Předvedeme pět minutových nebo dvouminutových mikrosituací, na kterých je hezky vidět, jakým způsobem jsme s předměty pracovali.

S čím tedy budou vlastně vaši seminaristé z Hronova odjždět?

Každý bude mít tu věc, kterou získali výměnami za jehlu. Ale vážně: Myslím si, že si odvezou určitý zbystrěnější cit k objektům, se kterými se na divadle setkávají. Ve smyslu vnímání jejich možných kvalit. Je to zajímavé a důležité. Může to být také rekvizita nebo součást scénografie. Ve chvíli, kdy se dokážeme soustředit na všechny prvky, které v inscenaci používáme, dokážeme s nimi zajímavě pracovat.

Honza Šoácha

2

Jan Šotkovský: Hlavní je brát to hlavní jako to hlavní

Dramaturg a pedagog JAMU Jan Šotkovský patří už docela dost let mezi hronovské stálice – byl tu třeba jako recenzent Zpravodaje nebo nejčastěji jako jeden z lektorů PC. Seminář dramaturgie ovšem letos vede po patnácti letech – a proto jsme se u piva ve Stovce konkrétně zaměřili na související otázky, i když povídat by se s Honzou dalo o bezpočtu dalších věcí.

Začnu otázkou, na kterou se tě asi ptá hodně lidí. Co je to dramaturgie?

Teď ani nevím, jestli se mě někdo v tom semináři dramaturgie zeptal, co to dramaturgie je – a odpovídal jsem na to už tolikrát, že mě teď žádá z vyzkoušených odpovědí paradoxně nenapadá. Ale dobře, jednou větou: kromě všech technologických věcí (jako třeba ohlídat kvalitu překladů, zařídít, aby byl text na první čtenou bez překlepů, dohlédnout, aby na křestním listě byla správně jména čerstvě provdaných hereček, a vyrobit nějaký kvalitní program) je dramaturgie v první řadě péče o celkový smysl divadelního díla. Aby se v procesu vzniku, který je plný prakticistních, pragmatických momentů, nezapomnělo na to, kvůli čemu jsme to začali dělat. Kevin Kelly, bývalý šéfredaktor časopisu Wired, má jednu knížku motivačních rad do života – a jednu radu má úplně nádhernou, velmi stručnou, která zní: *To hlavní je brát to hlavní jako to hlavní*. A dramaturgie je vlastně péče o tohle.

Na kolik procent zkoušek inscenace jako dramaturg chodíš?

To se různí, ale odhadl bych, že je to kolem padesáti. Jsou inscenace, u kterých je to trochu míň, jsou takové, u kterých je to víc, ale není v tom brutální rozptyl. Není to tak, že bych u něčeho přišel jen na tři nebo na čtyři zkoušky – jsou lidi, kteří to dělají, já bych si to sám před sebou neobhájil, případně bych řekl: „Dobře, přijdu na tři zkoušky, ale neříkejme tomu úplně dramaturgie, spíš třeba něco jako showdoctor.“ Poslední roky dělám nejčastěji s Mikolášem Tycem – ten je, myslím, rád, když mě tam má hodně, a jelikož mi umožňuje do toho celou dobu dost mluvit, tak tam taky rád jsem. Jsem si vědom, že to pak do jisté míry oslabuje efekt čistého oka ve finiši, ale pořád mi přijde, že výhody převažují. Máloco je tak útrpné, jako když si tu zkoušku jdeš odsedět, víš, že tě tam nikdo nepotřebuje, ale že by bylo fajn se takzvaně objevit.

Vzhledem k tomu, že jsem celkem aktivní a dělám dost věcí, mi to vždycy přijde jako hrozná ztráta času.

Kolik inscenací do roka dramaturguješ a kolik si myslíš, že lze rozumně zvládnout?

V Městském divadle Brno, kde jsem v angažmá, dělám průměrně tři – a většinou třeba jednu bokem. S tou poctivostí, kterou si představuju, je maximum třeba šest, a určitě se to nedá dělat každý rok.

Když jsme u těch věcí bokem: se zmíněným Mikolášem Tycem jste dělali i tvou autorskou komedii Čarodky, která byla letos na Hronově k vidění. Romantická komedie ze současného Brna, kterou znamenití profesionální divadelníci dělají, jak nám říkala Jitka v rozhovoru, v zásadě v amatérských podmínkách. Co vás k tomu vede? Co je to za přetlak, že děláte ještě ke všemu divadlo, nad kterým by si asi řada intelektuálů řekla, že to je „jenom taková komedie“? V čem je to puzení?

Budu teď mluvit vyloženě jenom za sebe – nechci říkat, jak to cítí kolegové. Za mě je v tom zaprvé ta rozkoš, dělat s lidmi, se kterými si nemusíte nic vysvětlovat. Zpětně, když koukám na reprízy, si uvědomuju, jaké jsem jako autor měl štěstí, že lidi, kteří v tom hrajou, navíc šťastnou shodou okolností všichni mí kamarádi, jsou lidi, se kterými já si nemusím po stránce humoru a představy o tom, co je vtipné, vůbec nic vysvětlovat. A to je strašná úleva – dělat na komedii s člověkem, který z mého pohledu nemá smysl pro humor nebo má smysl pro humor diametrálně odlišný od toho mého, by bylo nekonečné vzájemné trápení. Mirek Ondra je

ideální interpret toho, co napíšu, protože s tím jako bychom byli dopředu domluvení, co se týče představy o tématech, která nás baví a zajímají, o stylu humoru, o míře ironie... A totéž platí o celé čtveřici – i o Kačce Veselé, Barče Goldmannové a Píčoví Tlustém. To je vlastně asi ten hlavní důvod: možnost být s lidmi, s kterými jednak jsme kamarádi a jednak si v práci bez řeči rozumíme. Dlouho jsme řešili, jestli jsme to divadlo schopní zprofesionlizovat nebo aspoň zpoloprofesionlizovat. Nikdy se nám to nepovedlo – a najednou, když jsme ho po nějaké pauze začali křísit z popela, jsme si uvědomili, že třeba já už vůbec neřeším otázku, jestli si tím vyděláme. Já už bych si za to klidně i sám platil. A že je to mainstreamová věc? Hele, to asi souvisí s naším vkusem. My jsme vlastně nikdy ani v Buranteatru nedělali vyhraněné divadlo. Myslím, že jsme vždycy stáli o to zasáhnout nějakého relativně většinového diváka – relativně většinového z té menšiny, kterou zajímá nějaké nezávislé divadlo. A třeba v mém případě to souvisí s tím, že to děláme za ty nulové peníze. Nechci ve svém volném čase zadarmo štvát lidi.

Ty se obecně hodně zabýváš – řekněme – žánrovou dramaturgií: komedii, muzikály a tak dál. Máš dojem, že tu obecně vůči takovému divadlu panuje předsudek?

Třeba před deseti lety bych ti asi odpověděl ano. Dneska bych řekl, že předsudky panují obecně. Daniel Krejčík měl teď krásný sloupek v Divadelních novinách o tom, jak hraje ve Venuši ve Švehlovce a zároveň ve Studiu DVA – a v obou případech se ho lidi, se kterými pracuje, ptají na lidi z té druhé scény, s tím, že to jsou nějakí šílení lidi, kteří dělají buď nějakou úplně neuvěřitelně podbíživou komerci, nebo naopak nějakou úplně neuvěřitelnou šílenost bez pravidel. Myslím si, že je tu určitá neochota se navzájem poznat nebo minimálně připustit, že lidi, kteří to dělají úplně jinak, to zas tak úplně šíleně jinak nedělají a že to nejsou úplně bizarní lidi s úplně bizarníma představa o divadle. Jediné, co podle mě opravdu panuje a co já se snažím celý svůj život rozporovat jako poněkud nefér, je předsudek vůči muzikálu. Třeba u divadla pro děti nebo u komedií se najdou lidi, kteří řeknou „Já to nemusím“, ale nesetkáš se s tím, že by to bylo samo o sobě synonymum bídy a svrabu – kdežto jsou lidi, pro které už samotné slovo muzikál synonymem bídy a svrabu je. Ale zas na druhou stranu je to věc, která je obecně dost populární. Je spousta lidí, kterým když řekneš „muzikál“, tak už dopředu tahají peněženku a kupují si lístky. Takže stěžovat si na lidi s předsudky mi přijde jako taková lítostivost bohatého bílého zdravého muže z vyšší střední třídy, který si stěžuje, že to, že se mu nová toyota nevejde na normované parkovací stání, je trestání úspěšných. Takhle bych nechtěl skončit.

Michal Zahálka

Vrchol neslušnosti pro mladší generaci

Představení nevhodné do šestnácti let věku diváka a jméno Bukowski jsou zárukou toho, že po provedení inscenace bude o čem mluvit. Hned po představení jsem ke krátkému rozhovoru pozval dramaturga, režiséra, scénografa a zároveň jediného herce inscenace Jaroslava Střelku.

Nenávidím tě, Bukowski je vaší první inscenací Bukowského?

Ano, byl to první Bukowski. Hra vznikla krátce po covidu. Přemýšlel jsem, do čeho se pustit, protože pandemie nás semlela tak, že jsme opravdu uvažovali nad vším možným. Shodou okolností jsem jako dárek od dcery dostal knížku Charlese Bukowského *Ženský*. Po přečtení jsem si řekl, že by to mohla být výzva. Říkal jsem si, pokud se nepustím do tohoto tématu, kdo ví, jestli najdu odvahu se ještě vůbec někdy do něčeho pustit.

Scénář jste si napsal sám?

Když jsem knížku přečetl, bylo mi jasné, že není možné přenést Bukowského text, americké porno, na jeviště. Bez děje, bez příběhu to prostě nešlo. Nebylo by to o ničem. Přemýšlel jsem tedy, jak do scénáře dostat trochu Střelky a vysvětlit, proč tu inscenaci dělám. Drze jsem tam tedy vsunul svoji myšlenku, že alter ego Bukowského, Henry Chinaski, má sny, do kterých autor nezasahuje. Postava sice se svým životem nic neudělá, ale přesto má stále tu šanci snít a přemýšlet o jiném, lepší životě, než který mu přichystal autor. Postava Charlese Bukowského tu šanci nemá.

Když jsem sledoval dnešní představení, napadlo mě po prvním šoku, že neslušné výrazy vlastně nepůsobí vulgárně...

Teď už to vlastně vidím také tak. Kdybych přenesl knížku tak, jak je napsaná, bylo by to asi daleko horší. Určitě není cílem inscenace umlátit obecenstvo vulgarismy a hrubostmi. To asi není úplně nutné. Původně jsem si myslel, že to bude vyznívat daleko hůře, než jak to nakonec diváci přijímají. Dokonce jedna divačka říkala, že nechápe, co je špatného na slově čiča. Dá se přece použít daleko hrubější a vulgárnější výraz.

A jaké jsou tedy ohlasy na slovník vašeho představení?

Většinou je inscenace přijímána velmi pozitivně. Nejdřív jsem si myslel, že diváci přijímají hru jako něco, nad čím není zapotřebí příliš přemýšlet, ale nakonec se ukázalo, že je jim mnohem vlastnější, pokračování na str. 5

Všechny řítě světa i ta jeho

Přemýšlím, proč jsem s takovým potěšením četla v devadesátkách Charlese Bukowského. Bylo to proto, že psal o tom, čeho jsem se bála, kdykoliv jsem se setkala s někým z undergroundu, ať to byl Ivan Magor Jirous, Milan Kozelka, nebo Vráta Brabenec? Obdivovala jsem jejich literární díla, ale nesnášela jejich alkoholismus a promiskuitu a měla hrůzu z pobytu s nimi v jednom prostředí, protože skoro vždycky skončily sprostým nadáváním, hulvátstvím, urážkami a obnažováním pohlavního údu? Ne, to ne, protože Bukowski přece nikdy nepíše o tom, jak se cítí ženy, a nikdy se na svět nedívá jejich očima. Takovými očima, které by mohly být i moje.

Tak snad jsem Bukowského četla ráda proto, že byl ochoten na sebe v knížkách říct to nejhorší, co o sobě člověk vůbec říct může. Že jeho líčení sexu je všechno, jen ne erotické, že jeho líčení chlastu je zprávou o permanentní nevolnosti, že vlastně veškerá sebevypověď je obrazem ubohosti. Ale to by nestačilo, to, v čem spočíval pro nás v devadesátkách ten velký objev Bukowského, bylo zjištění, že přes všechny otrěsné realie jeho životního stylu prosvítá ohromný talent, že je to napsáno i se všemi vulgaritami jazykem výsostně vytříbeným, že číst ho je jako být uváleným, poblitým a pomačkaným návštěvníkem koncertu v nejslavnějším koncertním sále, který ale mezi pohoršujícími se snoby zná sakra dobře partituru. Ty záblesky krásy v nejsmradlavější bídě a úpadku, to byl důvod, proč jsme byli Bukowským tak uchváteni.

Nikdy jsem jeho povídky nečetla jako historky pro pobavení, byť k pobavení bezesporu jsou. Vždycky jsem je měla za existenciální výpověď.

Bohužel, Jaroslav Střelka ve všech svých čtyřech funkcích, jako dramaturg, režisér, scénograf i herec, intepretuje Bukowského texty především jako historky. Řetěz milenek ne jako řetězec selhání, ale jako příběhy děvkaře a fetišisty. Jeho vyprávění o skandálních vystoupeních ne jako vyznání zá-

vislosti na autorském čtení, přilnavší k osobě spisovatele stejně jako jeho závislost na chlastu, ale jako málem bohatýrské historky.

Chinaski je na scéně sám a jeho samotu jen podtrhuje skutečnost, že společnost mu nedělá živá partnerka, třeba i v multiplikované roli všech žen, o nichž je řeč, ale gumová nafukovací panna. Ta rekvizita je odpudivá, ale v inscenaci svou roli zastane. A Jaroslav Střelka je suverénní herec, hodinu na jevišti ovládne suverénně, dokonce se mu směrem ke konci daří téma samoty a znechucení sebou samým postupně posilovat.

Přesto však hraje – podle mého dojmu – něco jiného, než co je Bukowski. Jaroslav Střelka hraje něco česky – nebo, abychom nebyli šovinisté – středoevropsky hospodského, zatímco v Bukowského textech se samota a ekrementy života vypravěče odehrávají na pozadí nepředstavitelně velkých měst, vzdáleností, které je nutné překonávat letadlem, a silné tradice psaní o životě, který se odehrává „na cestě“ (a nemyslím jen na Kerouaca). Paradox, že život, v němž je základním pocitem člověka nutkání zvracet, je současně zdrojem úspěchu uměleckého i finančního, svižný chlapík s knírkem přesvědčivě nesděljuje. Ale v tom, jak to hraje, se očividně publikum poznává do takové míry, že to úspěchu inscenace nebrání.

Mimočodem, z Bukowského povídek mám nejraději tu, která není ani o čtení, ani o sexu – a o chlastu je jenom v pozadí děje. Píše se v ní o jedné hrozné zdravotní komplikaci, která zneumožňuje člověku sedět, ale i o tom, jak se vypravěč nemůže ani usadit: v bytě, ve vztahu, ve společnosti. Jmenuje se *Všechny řítě světa i ta má*.

Alena Zemančíková

4

Příběhy obyčejného prasáka

Broukocovo Kamdivadlo Česká Kamenice přivezlo do Hronova první českou divadelní adaptaci třetího románu amerického spisovatele Charlese Bukowského *Ženy* z roku 1978. Je to stejně tak jeho třetí román, ve kterém je hlavní postavou jeho antihrdina, promiskuitní spisovatel, závislák na alkoholu a hazardních hrách, asociální misantrop, alkoholik a zpustlík Henry Chinaski.

Román adaptoval, inscenaci režíroval a představení zahrál jediný tvůrce Jaroslav Střelka, který se monodramatické tvorbě dlouhodobě věnuje: Broukocovo Kamdivadlo letos oslavilo pětadvacet let své existence a *Nenávidím tě, Bukowski!* je jeho již osmým projektem s žánrem propagovaným jako one man show. Ostatně Střelkovo monodrama *Zahraj ty Ejsíky!* obdrželo i doporučení na JH 2016, nakonec však zůstalo pod čarou hronovského programu. Díky tomu nicméně mohlo obdržet v tomtéž roce i cenu poroty na poděbradském FEMADu.

Ženy vypráví typickým Bukowského vulgárním slovníkem vcelku ordinérní příběh stárnoucího Chinaskiho, který se potácí z jedné ženské náruče do druhé a v každé nachází jen chvilkové uspokojení. Tuto poněkud monotónní linku Jaroslav Střelka rámcuje a člení monology postavy-Henryho vedené k nepřítomné postavě jeho autora-Charlese. V těchto spíláních tvůrce má povětšinou Chinaski nasazenou masku, prasečí rypáček, aby tak podpořil to, co je vetknuto už do názvu inscenace: *nenávidím tě, můj autore, neboť jsi mě napsal tak, že se chovám jako prase*. Tento vyvíjející prvek se však v samotných částech zřetelně adaptovaných přímo z novely nijak dále netematizuje, spíše naopak: zvolené scénické prostředky totiž pocit tohoto nekomfortu ani nepopírají, ani nerelativizují, spíše jej v jistých ohledech zvyšují.

Jaroslav Střelka má vskutku obrovský dar naplňovat svoji jevištní přítomnost. Naši pozornost dokáže udržet celých sedmdesát minut představení, i když – a to je spíše výtka předloze a její adaptaci – formální i obsahová repetitivnost se zhruba v polovině představení stane poněkud únavnou; jediné, co se mění, jsou jména svedených žen, Lydie, Laura, Tammy, Mercedes a další.

Bachovy sonáty a partity, tokáty a fugy od sebe oddělují jednotlivé situace: tři spílání ve svitu publikávající televize, dvě autorská čtení u malého stolku s mikrofonem a lampou na forbíně a pět rozehraných-ilustrovaných-líčených pasáží.

Prostředky v těchto pasážích, které Střelka užívá k ilustraci svého vyprávění, jsou jednak banální klišé ze světa Bukowského románů: (polo)prázdné lahve a plechovky od alkoholu, psací stroj, popsané stránky papíru a šedivá postel/

matrace s polštářem a přikrývkou (s těmi pracuje povětšinou jako s reálnými předměty). A jednak rekvizity také banální, ale navíc nepříjemně oplzlé: erotická nafukovací panna a dámské kalhotky, navíc vystavené na trofejní nástěnce ve středu pokoje. S pannou se sice snaží pracovat i v jisté metaforické rovině (např. když pannu na konci příběhu vypustí nebo nám s ní naivně předvádí přilet milenkou letadlem), nicméně její realistické užívání k imitaci sexuálních praktik spolu s upachtěným drbáním a rozepínáním poklopce, mnutím a olizováním kalhotek pro mě překračuje nejen pomyslnou linii osobního komfortu, ale především nechává zbytně témata, vůči nimž se chce autor a performer v jedné osobě vymezovat. A toto lavírování mezi dodnes šokující Bukowského „beatnickou pornografií“ (a *Ženy* jsou v tomto ohledu v jeho díle extrémní) a poněkud ulepenou scénickou realizací může vnímání inscenace značně zploštit: Chinaski se z ní jeví spíše jako nadřazený strejz z maloměstské hospody než jako (a to prostě nejde opominout) autorské ironické alter ego zásadního literárního tvůrce 20. století.

Na závěr si neodpustím příměr z českého (uměleckého) prostředí: protože jsem se Bukowského dílem prodíral v době, kdy vycházelo česky, a tedy dlouho před prvním vydáním deníků režiséra a scénaristy Pavla Juráčka, jejich srovnání mě napadlo až teprve po zhlédnutí českokamenické inscenace. Nicméně Juráčkovy autobiografické, ale důsledně autorem kurátorované vzpomínky promiskuitního asociálního misantropa, alkoholika, feťáka a zpustlíka se od těch Chinaskiho polo-smyslených liší mnohdy jen v reáliích. Místo Hollywoodu Barrantov, bloudění utažskými hvězdy Juráček zažívá v Davli, namísto *vodky seven* pije myslivce, místo souložení v legendárním hotelu Chelsea zmlátí svou ženu v hotelu Vltava a jeho dívky se jmenují Tinka, Veronika, Hanka, Daňa anebo Zuzana.

Ivo Kristián Kubák

pokračování ze str. 4

než jsem čekal. Říká se, že Bukowski mluvil tak, jak my přemýšlíme. My si nedovolíme vyslovit to, co si myslíme.

Platí pozitivní reakce napříč pokoleními? Nejsou starší lidé prudnější?

Naopak, překvapil mě ohlas mladé generace. Pro diváky od šestnácti do dvaceti let se jedná o vrchol hrubosti a neslušnosti. Něco, co by se prostě nemělo dělat. Že takhle se muž ve dvacátém prvním století nechová. Možná je to tím, že nechá pou kontext inscenace a doby, ve které vznikaly Bukowského knížky. Zdá se, že mají pocit, že vyprávím příběh muže současnosti. Neví, jak to vypadalo v Americe na počátku sedmdesátých let. V období před AIDS, v období probíhající volné lásky. Tyto souvislosti mladá generace nezná, stejně jako nezná život Bukowského.

Občas mě během představení napadlo, jak by vypadalo se skutečnými hereckými partnerkami...

Toto představení je moje již sedmá one man show v řadě. Když si píšu scénář, již vidím, jak bude představení vypadat. Vůbec jsem neřešil, že by tato inscenace měla být jiná.

Je o představení zájem?

Zatím ano. Premiéra byla v listopadu, takže je ještě spousta lidí neviděla. Je pravda, že někteří pořadatelé se inscenace bojí. Někteří ji nevezmou s tím, že jejich divák by podobné představení nestrávil. Říkají to většinou ti, co představení neviděli, ale občas i ti, kteří hru navštívili.

Honza Šoácha

STRABAG

TEAMS WORK.

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsali své aktuální rozpoložení jedním slovem**.

Alena, Rakovník

únava – vzpomínky na pubertu

Jakub, Praha

hlad – chtíč

Zuzka, Praha

výhra – zásah

Lucie, Praha

fajn – fajn fajn

5

sobota 10. 8. 2024

Kváky kvák

Rozhovor s desetiletým hercem Maxem Šimkem a režisérkou Janou Mandlovou

Můžeš se představit, Maxi? Jak dlouho chodíš do dramataku, co tě baví?

Max: K Mandličce – já jí tak říkám – chodím asi čtyři roky na Dramatickou školičku. Až budu velký, tak budu herec. A taky mám rád animování. Ááá – nevím co ještě...

Jak vzniklo představení Žaba?

Max: Vzniklo to tak, že jsem jednou na „dramatku“ vzal loutky a Mandličce se líbilo kuře a žába a já jsem pak ukázal nějaké divadlo.

Jana: On nosí celé čtyři roky své hračky a loutky a každou hodinu představuje jiné divadlo.

Max: A Mandlička se mě zeptala, jestli bych s tím nechtěl dělat divadlo, že mi to hezky jde. A tak jsme vymysleli, že to uděláme podle jedné knížky, kterou jsme se inspirovali.

Jana: Ale nakonec z toho původního příběhu zůstala jen jedna věta...

Max: Kváky, kvák.

Jana: Původně jsme to dělali jen pro jednu příležitost, pro Karla Šefrnu při té krajské přehlídce, aby viděl, že ve Svitavách zůstali nějakí loutkáři. Mělo to být pro potěchu.

A nakonec se z toho stala úspěšná věc. Kolikrát jsi to hrál?

Max: Už hodněkrát. Na Chrudimi šestkrát, na Hronově třikrát, celkem asi patnáctkrát.

Ta písnička, kterou zpíváš, je legrační... Kde jste ji vzali?

Max: Z internetu. Ale jen jednu sloku, zbytek jsme si vymysleli sami.

Jana: Vymysleli jsme si k ní další sloky.

Ty jsi hodně aktivní, jak se připravuješ na dráhu herce, že?

Max: Já když jsem byl malý, tak jsem měl hodně bujnou fantazii, taky jsem měl rád plyšáky a různé věci, s kterými se může hrát divadlo.

Herectví chceš spojit s tou animací?

Animovat budu, když se budu nudit, a chci to ukázat kamarádům.

Rád si příběhy vymýšlíš sám, nebo jsi rád, když ti k nim paní Mandlová něco poradí?

Max: Mám rád, když k tomu Mandlička něco řekne, protože kdybych si to vymyslel jen já, tak by to asi nikdo nepochopil...

Jana: Musí se tomu dát nějaká forma... Ale je pravda, že si několikrát vymyslel divadlo a pak se roz-

pokračování na str. 7

Exhibice se žábou

Na doporučení z Dětské scény přistála v programu letošního Jiráskova Hronova *Žaba*. Není obvyklé, aby celostátní přehlídku divadla hraného dětmi reprezentovala inscenace jediného herce. Současně není žádný důvod k tomu, aby tomu tak být nemohlo. *Žaba* je loutková one boy show Maxmiliána Šimka, který zručně kombinuje animaci hraček (včetně hraček-maňásků) s vlastním vyprávěním příběhu a zpěvem. Projev dětského herce se skoro až nebezpečně pohyboval na hraně mezi prezentací příběhu a sebepředváděním. Chápu, že to mohlo být způsobeno konkrétní reprízou, ale místy už nešlo o exhibici ukvákané žáby, nýbrž o exhibici Maxe Šimka. To by se podle mě stávat nemělo.

Příběh inscenace vychází z povídky zkušeného spisovatele literatury pro děti Jiřího Kahouna, autora předlohy k populárnímu večerníčku *Příběhy učeňích medvoříků*. Ani inscenace sama nepřekoná stopáží jednu epizodu večerníčku. Přesto je její příběh příliš jednoduchý na to, aby utáhl šest minut sám o sobě. Je tedy nezbytné jevištní vyprávění obohatit o inscenační nápady, o loutkářské vychytávky. V tomto ohledu zůstala *Žaba* na půl skoku.

Max Šimek okouzlujícím způsobem kloní uši klokanu na znamení studu nebo hravě a s nadhledem znázorňuje tres soutěžícího způsobený představitelným stresem. Takových světlých míst je ovšem v inscenaci podle mého názoru méně, než by bylo třeba k jejímu naplnění. Hračky použité jako loutky nemají žádnou přidanou hodnotu, jsou to prostě hračky, v případě obou hlavních hrdinů, žáby a kuřete, navíc výtvarně nepříliš vkusné.

Situace, kdy si děti pomocí hraček přehrávají příběhy, nejsou nijak vzácné – a přesto jsou nesmírně cenné. Děje se tak často, ať už za účasti dospělých, či bez nich, a vždy to v dětech rozvíjí obrazotvornost a smysl pro dramatické vyprávění.

Myslím si ale, že k přetavení takové dětské hry do tvaru divadelní inscenace zařazené do programu Jiráskova Hronova je zapotřebí ještě víc úsilí, než kolik se jí dostalo.

Luděk Horký

6

Showmanship

Obvykle je jedním z důležitých kritérií hodnocení inscenací divadla hraného dětmi to, jak s nimi pedagog pracuje – jestli je tlačí do svého nápadu, nebo jim pomáhá vyvinout jejich vlastní autorskou věc. Tuto míru si hledá každý pedagog pokaždé znova u každého představení sám, protože rozdíl mezi pomocí a vlastním zásahem může být mnohdy těžce rozpoznatelný. V tomto případě to ale opravdu vypadá, že jde o ryze autorskou věc.

Méně než desetiminutová humorná etuda připomíná anekdotu. Jeden loutkoherec prostřídá postupně asi pět plyšáků – hlavní dvě loutky, Big Bird a žabák Kermit, jsou známé z populárního dětského seriálu *Sezame, otevři se*. Občas se s nimi z pozice další postavy pouští do jednoduchého dialogu. Kromě toho je na začátku a na konci na místě znělky zařazena slovenská popová písnička o žábě, zařazená spíš ve snaze o pobavení publika než z radosti.

Parametry anekdoty jsou naplněny – útvar je přehledný, dobře strukturovaný a končí neočekávanou pointou. Předpokládám, že miniinscenace slaví úspěchy – nejen že to tak působí z reakcí diváků a z performerovy sebevědomé sebeprezentace, ale kousek považují za velmi divácky příznivý, protože kombinuje dobrou techniku, schopnosti a výkon herce s něčím, co by se dalo nazvat autentickou.

Hlavní a jediný herec autorské produkce hru s loutkou ovládá skvěle. Energický příběh odsypá svižně. Příběh má nějaké nedostatky z hlediska stavby děje, vypravěčství by se dalo brousit, stejně tak frázování příběhu není dokonalé – občas jsou některé věci zahrány poněkud zbrkle a nedostanou dostatečný čas a prostor. Nedokonalosti ale působí zejména v kontextu hodnocení dětského divadla ve výsledku autenticky. Zvláštnost celé produkce spočívá v performerově hereckém výrazu – z výkonu je cítit exhibice. Snaha zavděčit se obzvláště teče ze zpěvu znělky na začátku a na konci představení.

Showmanship malého performeru ale rozhodně nebude na překážku všem. Na rovinu – proč by mělo u vtipného představení vadit, že se snaží být pro diváky vtipné (i když to pak trochu připomíná víc sport než divadlo). Podobný talent by se dal uplatnit v žánru stand upu nebo třeba v produkcích souboru Cirk La Putyka.

Johana Jurášová

P. S.: V žánru vypravěčství o přihlouplých žábách doporučuji krátkometrážní kreslený film *Hloupá žába* z roku 1971 vyprávěný Waldemarem Matuškou, případně anglický originál *The Foolish Frog*.

pokračování ze str. 6

čiloval, že mu to herci nedělají, jak to chtěl. Takže si zahraje raději sám.

Vymyslel jsi už něco nového?

Max: Já pořád vymýšlím něco nového.

Jana: Každou hodinu, když přijde na zkoušku, je překvapení. Třeba zapomene žabu, přinese husy a je to zas jiné představení. A v Chrudimi o každé přestávce přinesl další loutky s tím, že má námět na další divadlo.

Max: Máme teď plán na divadlo o Kyklopovi s dřevěnými loutkami. Budu si je vyrábět sám, už mám dláta.

Jana Soprová

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před blokem představení z Dětské scény a po něm odpověděli na otázku, **jak by popsali své aktuální rozpoložení jedním slovem**.

Láďa, Praha

relax – obdiv

Klára, Praha

bezdavně – smutně

Michal, Jahodov

jedunavýpary – potěšeně

Matěj, Praha

dobře – dobrý

Ela, České Budějovice

radost – radost

7

sobota 10. 8. 2024

Tak absurdní, že nás to zajímalo

Rozhovor s Františkou, Marií
a Prokopem, kteří tvoří nový
soubor Frgál na nitkách

Chápu správně, že nejste organizovaní v žádné škole, ale jste prostě parta kamarádů, co spolu tvoří divadlo?

Františka: Jo.

Marie: Hm, hm.

Prokop: Ano.

A jak jste se dali dohromady?

Františka: S Prokopem jsme sourozenci a s Maruškou se známe přes rodiče.

Prokop: Už dlouho. Řekli jsme si, že by bylo dobré udělat představení, které bychom si s Fany jenom tak zahráli.

Františka: Potom jsme hledali někoho třetího, protože jsme věděli, že jako sourozenci bychom se pozabíjeli.

Jakým způsobem jste došli k námětu vaší inscenace?

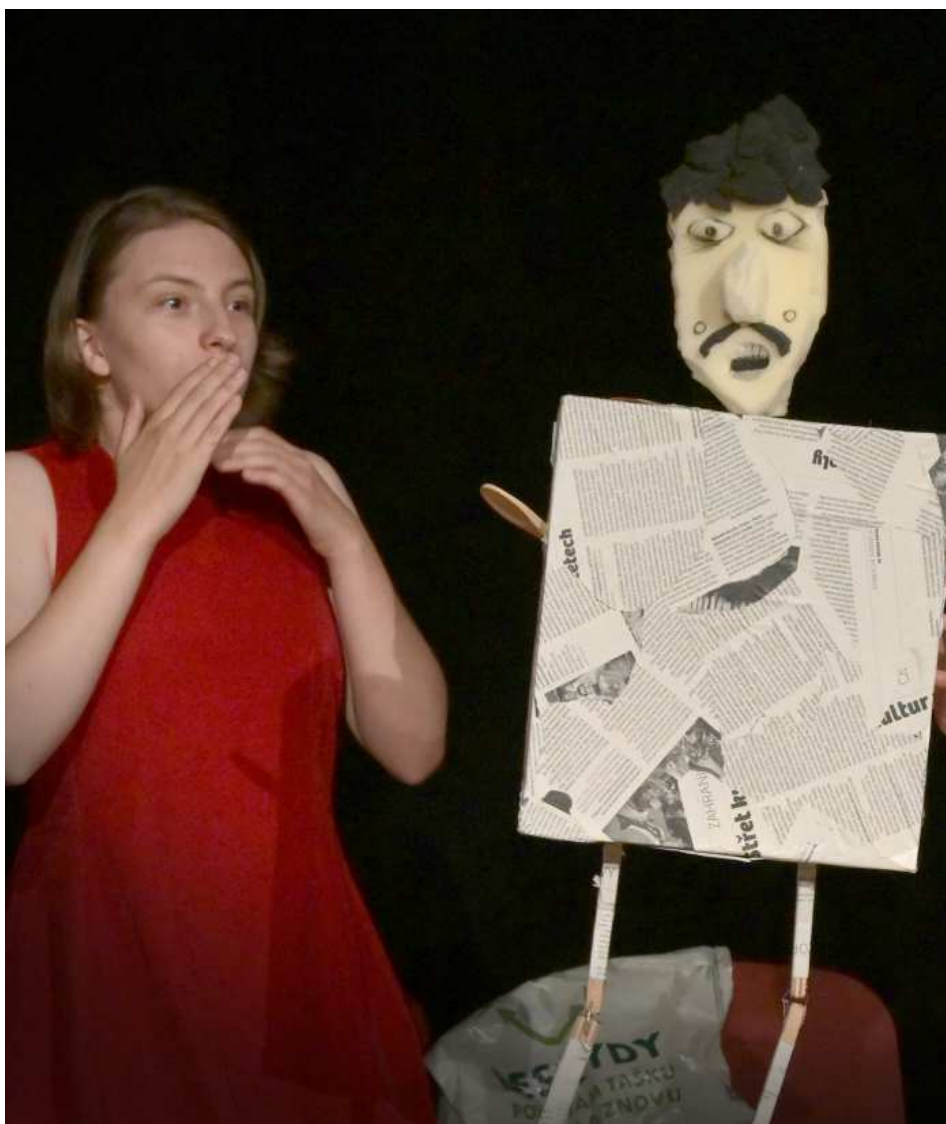
Prokop: Fanča se ve škole učila o Borovským a přišla na *Křest svatého Vladimíra*.

Františka: Přišel mi super ten konkurz na boha, přišlo mi to tak absurdní, že mě to začalo zajímat.

A co to současné politické téma, chtěli jste ho od začátku zdůraznit?

Prokop: Ono v té předloze docela je.

pokračování na str. 9

Boží volby

Inscenace *Křest svatého Vladimíra* brněnského souboru Frgál na nitkách je ryze autorskou inscenací opírající se o čítankovou předlohu. Soubor je tvořen třemi teenagery, sourozenci Františkou a Prokopem Jelínkovými a Marií Gregorovou. Všichni tři jsou podepsáni pod scénografií, dramaturgií a režii a jsou také jedinými interprety. Už to je hodno obdivu, dětské inscenace nezaštitěné pedagogickým vedením nebývají nejen na Jiráskově Hronově často k vidění. Jejich adaptace je volnou variací původního díla, v inscenaci téměř nezazní Borovského verše a vlastně to celé spíš než jako interpretace básně vypadá jako dramatizace zápisu v sešitě z češtiny, tedy té často lehce absurdní školské směsi základních informací a nepodstatných „zajímavostí“. Jako bych to viděla:

Karel Havlíček Borovský: *Křest svatého Vladimíra*

- satirická báseň z dávných dějin Ruska
- autor ji nedokončil
- poprvé se v ní v české literatuře použije slovo seru

(Sama si dodnes pamatuju podobně absurdní zápis z vlastního sešitu z prvního ročníku gymnázia, který se týkal *Eposu o Gilgamešovi*.)

Frgál na nitkách ovšem překračuje rámec „středoškolské látky“, tyto kusé informace vezme jako východisko ke své hravé, loutkové variaci a fabulují, jak by se nedokončený příběh mohl rozvíjet. Inscenace je plná vtipných výtvarných nápadů, jako je třeba znázornění Peruna kancelářským kroužkovými deskami, na kterých je nakresleno Boží oko, nebo jeho utopení v řece hozením do propagační igelitky s nápisem Vltava. Nacházená scénická řešení jsou vyspělá, všem interpretům je spolu na jevišti evidentně dobře, mají smysl pro pointu a v hravosti a hravé doslovnosti se nezapře podobnost s režijním stylem Jiřího Jelínka. Zde jablko evidentně nepadlo daleko od stromu.

Vše to navíc velmi dobře koresponduje s Borovského ostrou předlohou a po téměř dvou letech se v očích nejmladší generace znovu zpřítomňuje obraz Ruska jako země, kde se panovník staví nad Boha, chudoba jde ruku v ruce s nenažraností a ve zmanipulovaných volbách mezi třemi stranami vyhrává ta čtvrtá.

Jitka Šotkovská

8

Jak car Vladimír vyhrál volby

Kdybch si v programu Jiráskova Hronova nepřčetla informaci, že si trojice mladých teenagerů objevila, domyslela a zinscenovala Havlíčkův *Křest svatého Vladimíra* sama, nevěřila bych tomu. A to přesto, že jejich produkce to stvrzuje samozřejmostí, s jakou své dílo prezentují. I tak jsem ale myslela, že za nápaditou politickou aktualizací Havlíčkova textu stojí dospěláci. Takže se soubor Frgál na nitkách hned na začátku omlouvám.

Svou produkci trojice uvede originálním způsobem, když historický údaj, že text vznikl v době Havlíčkovy internace v Brixenu, spojí s divácky daleko atraktivnějším sdělením, že Havlíček byl prvním autorem, který ve své básni použil slovo „seru“. A poté, co papírového Havlíčka uloží k věčnému odpočinku (*Spi Havlíčku v svém hrobečku...*), ujistí publikum, že dotyčné slovo budou ve svém vystoupení vypípat, protože by mohli někoho nasrat. Věta jak z Cimrmanova rýmování u Děda Vševěda. Bravo.

A pak se jede Havlíčkův příběh o oslavě carových narozenin, kde Vladimír v podobě dřevěného

domečku s posuvným šuplákem místo úst je takovým malým ruským Otesánkem. Cenzuru dotyčného slova obstarávají gumové hračky, hudbu miniaturní hrací strojky. První je vtipné a nápadité, druhé o něco méně. Pohanského boha Peruna, který odmítne carovi k narozeninám zahřmít, utopí místo v Dněpru v recyklovatelné igelitce s Vltavou. Dvojnásobné bravo. Do konkursu na nového boha se přihlásí prasátko, sešíváčka a nůžky, přičemž každý z kandidátů má své přednosti. Volba je demokraticky na publiku, které se s chutí zapojuje. A následuje skvostná havlíčkovská pointa – zvítězil kandidát s největším počtem hlasů, tedy kandidát č. 4, car Vladimír, který se tak stává bohem. A komu se to nelíbí, na toho já seru.

Myslím, že Havlíček by byl z tohoto dopracování nadšený, zvláště kdyby viděl, kam to v Rusku s nynějším carem Vladimírem dospělo. Zatímco on svou satiru namířil na rakousko-uherské poměry, akteři Frgálu na nitkách na poměry dnešní. Trojnásobné bravo. A obdiv za nápad i jeho realizaci.

Radmila Hrdinová

pokračování ze str. 8

Marie: Když jsme na tom začali pracovat, došlo nám, že to hrozně moc sedí na tuhle dobu a je to hrozně moc politický. Ale nechtěli jsme záměrně dělat politický divadlo. Je náhoda, že se předloha střetla s dobou.

A jak se vám *Křest svatého Vladimíra* četl?

Prokop: Je to krátký, tak ten starý jazyk člověk vydrží.

Hodně mě pobavilo upozornění na vulgarismy u inscenace z Dětské scény. Jak se k vulgarismům v divadle a literatuře stavíte?

Marie: Když jsou tam potřeba, tak mi to nevadí. U nás je to základ představení. Co na to mám říct, když tam asi desetkrát řeknu „seru“?

Františka: Když jsme *Křest svatého Vladimíra* brali ve škole, tak ta poučka, co se píše do testů, byla „literatura, ve které se objevují sprostá slova“, je to takový boom doby. Nedat je tam, nebyl by to *Křest svatého Vladimíra*.

A co s vámi bude dál?

Prokop: Teď jsme si právě říkali, že bychom mohli udělat nějaký další představení. Ještě nevíme kdy a nevíme co, ale možná něco bude.

Chcete dál pracovat s loutkami?

Prokop: Stát se může všechno...

Kateřina Prášilová

9

sobota 10. 8. 2024

Časem nám vzniklo takové údolí, které jsme zužovali

Rozhovor se souborem, za který mluvili Michal Drahy neboli Miško Piškot, Verča Březinová a Tonda Adam

Rozhovor se stal volným pokračováním představení, kdy se ke slovu razantně přihlásil Michal a ostatní mezitím strkali k reportérce desetiletou stydlivou Veroniku se slovy: Musíš, když hraješ hlavní roli...

Ty jsi tedy Miluška?

Verča: Doopravdy ne, ale hrála jsem si na ni.

A jak se ti hrálo mezi všemi těmi velkými lidmi?

Verča: Dobře... hm.

A jak se stalo, že jste se takhle dali dohromady?

Michal: Soubor divadla VyDýcháno má dlouholetou tradici, ale po covidu vznikal vlastně znova od začátku, sice se stejnými pedagogy, ale zcela novým kolektivem. Nejdřív se zkušelo, jestli se hodíte do kolektivu a jste schopni divadelně tvořit. Začali jsme postupně společně pracovat ve věkově dost rozdílné skupině. Tvoříme spolu dva roky a za tu dobu se kolektiv mírně obměnil. Získali jsme naši skvělou novou „Milušku“ nebo Kačku, někteří lidé odešli. Ale stále spolu skvěle fungujeme – díky tomu, jak dlouhou dobu jsme dali tomu, abychom se stmelili a fungovali jako jedno těleso.

Jak jste přišli na téma inscenace?

Michal: To je zajímavá otázka: k tématu jsme se dostali velkými oklikami a zároveň poměrně pokračování na str. 11

Obhajoba dětské imaginace

V rámci třetího bloku dětských divadelních inscenací uvedl soubor z Liberce představení *Bublína o bažině*. Přináší na jeviště příběh Milušky na námět povídky *Opravna dětí* Alexandry Salmela, kde se neobvykle splétá realita s fantazií.

Vypráví příběh o Milušce, která není dost dokonalá, a tak ji rodiče chtějí vyměnit. Utíká kvůli tomu z domu, aby v závěru mohlo dojít ke šťastnému konci v podobě smíření mezi ní a jejími rodiči. Chvilí to vypadá, že rodiče ztraceného dítěte došli k rozumu a od výměny či operace potomka upustili, nakonec se ale ukáže, že to vlastně celé bylo trochu jinak.

Od určité chvíle je jasné, že to, co se před námi odehrává, je nejspíš dílem plod Miluščina strachu, dílem její imaginace. Vzhledem k tomu, že je Miluška od začátku poměrně negativní – do soutěže nakreslí obrázek s názvem „Můj černý svět“ a v návštěvě lékaře vidí snahu rodičů ji vyměnit – nabízí se myšlenka, že Miluška má lehký sklon k pesimismu nebo minimálně úzkostné stavy týkající se vlastní sebehodnoty. V tomto kontextu pak působí seskok z výšky a finální návrat k rodičům, k němuž Milušku ponouká imaginární kamarádka Marjamka, jako skok z okna. V momentě, kdy se to děje, mě na půlsekundu paralyzuje zděšení, že celý příběh vlastně vyprávěl příběh schizofrenní holčičky, kterou její bludy dohnaly až k sebevraždě. Z morbidity mě lehce zamrazí, příběh ale pokračuje dál a ukazuje se, že holčička pouze seskakovala ze zídky. Kdyby usekli představení seskočením, myslím, že by na Hronově skórovali s nejmoc morbidní inscenací ever.

Příběh trochu postrádá napětí, hlavní postava nemá žádný zásadní úkol – nic vlastně nechce, spíš sebou nechá zmítat sem a tam. Beru to ale jako součást zvolené poetiky, která je spíš lyricko-epická než dramatická. Nicméně považuji za obdivuhodné střídání herectví Miluščiny představitelky, jejíž projev je velmi přirozený. Méně přesvědčivě působí mezi jinými moment, kdy Marjam nabídne Milušce úplně jinou interpretaci předchozích událostí, ta na to řekne „Tak jo!“ a bez okolků ji přijme, jako by právě nikdo naprosto nezpochybnil verzi reality, které se doteď držela.

Největší měrou mě zasahuje poslední obraz. Miluška totiž po návratu domů během rodinné oslavy každému členu rodiny poradí, co má vyluzovat za zvuk, a vytvoří tak jakousi disharmonickou hudební kompozici. Její veselé psí poskakování (*terminus technicus, pozn. red.*) dává všem najevo, že s tímto výtvořem je doopravdy šťastná. Kontrapunkt k první scéně, kde musela naplňovat představy rodičů, směřuje ke zřetelně artikulovanému sdělení, které hovoří ve prospěch dětské představivosti nesusazované estetickými nároky dospělých. Tematizuje nejen radost z autorské tvorby, ale i jedno z velkých témat divadla hraného dětmi (viz první odstavec reflexe k inscenaci *Žaba*).

Johana Jurášová

P. S.: Když už se pouštím do doporučování, tak si dovoluji poznámku, že mi Miluška jménem alterega a dojmem připomínala Marjamku z dokumentu Mirka Janka *Normální autistický film* (který vřele doporučuji).

10

94. Jiráskův Hronov

Pojmenovat téma

Inscenace *Bublina v bažině* libereckého Divadla Vydýcháno není vůbec jednoduchá – skoro bych řekl, že na poměry podobně starých ZUŠkařských souborů má vysloveně rafinovanou vyprávěcí strukturu (včetně flashbacků osvětlujících klíčové nedorozumění), různé klíče k výstavbě situací a velice výraznou živou hudební složku (mně osobně už samotná přítomnost saxofonu na jevišti způsobuje docela dost štěstí – ale tady on i další nástroje náramně hrají hudebně i divadelně/metaforicky).

Zároveň se ale musím doznat, že vůbec nejvíc mě na ní těšilo něco zdánlivě mnohem prostšího: způsob, jakým nenuceně, ve zkratce, v přesně vystižených situacích a s kultivovanou mírou herecké nadsázky inscenátoři pojmenují téma outsiderství a jinakosti. Ty životní okamžiky (v rodině, v kolektivu i v tom parodovaném dramatickém kroužku, kde hrdinka dostane podružnou roli, po níž je inscenace jistě nikoliv náhodou a poněkud hořce pojmenovaná) jsou krutě povědomé; zvláště drásavá byla pro mě hrdinka bezmocnost tváří v tvář výprodeji konformní dětské roztomilosti (*Komáři se ženili*).

Takto pojmenované téma má díky velice poučnému a přitom nenucenému hereckému projevu souboru svou velkou sílu – a spěje k velké katarzi v přijetí vlastní jinakosti, kterou báječně zhmotňuje (zezvučňuje?) ona atonální kompozice, k níž hrdinčino úsilí směřuje.

Až se mi do klávesnice vkrádá ošklivá myšlenka, jestli to, co se v inscenaci hraje jakožto ústřední příběh (tedy to, co se týká oné opravny dětí, o níž v předloze píše slovensko-finská prozaička Alexandra Salmela), není možná až zbytečně spleťtá a dlouhá. Snad je to únavou konce festivalu, ale vlastně mi ke štěstí docela stačilo to skvělé, co stojí na samém začátku. (Nejen) za to ovšem náleží celému skvělému souboru pod vedením Michaely Palaščákové a Lukáše Horáčka veliký dík. Nominace z Dětské scény byla příslibem velkého zážitku – a *Bublina v bažině* tomuto příslibu bohatě dostala.

Michal Zahálka

pokračování ze str. 10

přímo. Na začátku dostal soubor za úkol pobavit se o tom, co nás vlastně trápí, čím procházíme. Sepsali jsme si to, dali ty naše myšlenky dohromady. A časem nám vzniklo takové údolí, které jsme zužovali, až jsme se dostali k těhle knížce, do které se to různými směry promítalo, a pak jsme se dali do práce na představení. Ono se původně jedná o poměrně krátkou povídku, ve které ale bylo všechno, co jsme v těch našich myšlenkách před dvěma roky měli, a to jsme se rozhodli ztvárnit.

Je tam hodně pohybu, muselo dát dost práce udělat tu choreografii. Jak vám to šlo?

Michal: Měli jsme mnoho soustředění, kde jsme celé víkendy intenzivně pracovali. Hodně jsme tam dělali právě ty pohybové věci, různé specifické techniky. Dělali jsme to i na našich týdenních zkouškách, kdy představení vznikalo. Měli jsme nasbíráno mnoho pohybového materiálu, ze kterého jsme při samotném skládání příběhu vybrali to nejlepší. To, co nám bylo nejpříjemnější, jsme tam potom mohli napasovat velmi jednoduše. I když samozřejmě při přípravě byly i nějaké více či méně kritické momenty, třeba držení plachty, která padá...

Jak to bylo s těmi akrobatickými kousky, kdy přelézáš po tělech svých spoluhráčů, Verčo? Bylo to pro tebe těžké?

Verča: Já jsem zvyklá, protože lezu po stromech a s tátou po skalách.

Chcete mi říct nějakou perličku z přípravy?

Tonda: Perliček byla spousta, jak při zkoušení, tak při samotném hraní. Kolikrát se nám staly takové zvláštní problémy, ale pohlali jsme si s nimi a vyvázli jsme z nich. Rád bych ještě zmínil, že jak v představení hrajeme na hudební instrumenty, tak si opravdu ve volném čase moc rádi zahrajeme, vlastně máme i takovou malou kapelu.

Jana Soprová

11

sobota 10. 8. 2024

Mezigenerační rozhovor z Radaru

Rozhovor s režisérem Lukášem Křížkem

Jak jsem se dočetla, *Belgická rybka* je experiment propojující lidi z několika skupin z Radaru...

Je to tak, v Radaru funguje sedm dospělých souborů a vždycky se to dělá tak, aby se ten soubor uživil. Tohle je ovšem unikátní projekt v tom, že je to jen pro dva herce, byť herečku mám alternovanou. Vybíral jsem je primárně podle nastavení hry, kde má být mezi protagonisty výrazný věkový rozdíl. Ze souboru Hrobeso jsem si vzal Ondru Pečeného a Elišku Srnskou a ze souboru Za oponou Karolínu Klempířovou. Máme to vlastně generačně tak, že Ondra je čtyřicátník, holky jsou dvacátnice a já jsem třicátník – a ukázalo se, že naše propojení dobře funguje.

Proč zrovna název *Belgická rybka*?

Jednak je tam ta rybka a rituál s ní spojený (v originále je ještě zlatá), takže plní nějaký ten význam přání, a belgická proto, že se odehrává v bruselské čtvrti Ixelles. Je tam malý roztomilý parčík a jezírko, u kterého pán sedí a přemýšlí.

Je to česká premiéra a autorka je u nás zcela neznámá...

Je to tak. Léonore Confino se k nám dostala přes festival frankofonního divadla Sněž tu žabu, kde byla uvedena scénická skica tohoto textu, tedy jen úryvek ze hry. Ovšem vznikl celý překlad a mně se hra moc líbila. Dlouho jsme váhali, čekali, kdy dostaneme možnost tuto unikátní inscenaci uvést. Nakonec jsme si řekli, jdeme do toho! A díky finanční podpoře DDM Prahy 7, který zaplatil poměrně drahá práva, se to podařilo. Vše ostatní jsme si hradili sami, vzdali jsme se i těch svých maličkých honorářů. Takže máme prvenství v uvedení této autorky na českou scénu. A v tuto chvíli už je přeložena její další hra a jedna ještě na překlad čeká.

A vy je chcete uvést?

Ty texty nám imponují, líbí se nám. Autorka patří k nejlepším současným dramatičkám ve Francii, je neustále nominovaná na Cenu Molière. Ale samozřejmě je to závislé na čase, našich možnostech a hlavně financích.

Někdy si autoři nepřejí, aby jejich věci uváděly amatérské soubory. Vy jste s autorkou problémy neměli?

Vůbec žádné, protože ona sama ve Francii i jinde dělala projekty ať už s amatérskými, či různě znevýhodněnými skupinami, takže má k tomu blízko. A měla radost, že skrze ten festival, který představoval nové texty českým autorům, drama-

pokračování na str. 13

0 rybce, kterou nejde zabít

Belgická rybka je dalším dramaturgickým objevem dotaženým do pozoruhodného inscenačního tvaru v prostředí amatérského divadla. Zaslouhou překladatele Petra Christova, režiséra Lukáše Křížka a inscenačnímu týmu propojených dospěláckých souborů Divadla Radar se tak k divákům dostává pozoruhodný text."

Anotace z nabídky agentury Dilia praví, že text *Belgická rybka* je dialogem dvou postav, osamělého Velkého pána, který jednoho zimního večera potká na ulici Malého holčičku. Zvláštní holčička pronikne do jeho bytu, vyžaduje od pána péči a systematicky destruuje jeho pečlivě naplánovanou každodennost.

Kdyby to bylo takhle jednoduché, ale ono není. Malý holka a Velká pán jsou sice protagonisty zmíněné situace i dialogu, ale právě tak mohou být (a nepochybně i jsou) dvojjedinou bytostí, kdy Malý holka je jen vnitřní projekcí Velké pána, skrze niž řeší svou nikdy nedořešenou krizi identity, dětství, rodiče, manželství a spoustu dalších věcí. Nejspíš v sobě máme každý svou utajovanou a potlačovanou bytost, s níž vedeme podobný celoživotní dialog. A nemusíme být ani queer, jako Velká pán.

Belgická rybka rozhodně není snadný text. A to ani pro inscenátory, ani pro diváky, od nichž vyžaduje aktivně zapojenou fantazii, za jejíž pomoci nepodlehnu přesvědčení, že jde o zcela reálný příběh. Inscenace jim to po pravdě řečeno moc neulehčí, protože dost dlouhou dobu divákům

více či méně reálnou situaci nabízí. A jen velmi postupně do ní pronikají drobné náznaky, že tomu až tak úplně není. Pořád to ještě může být skutečný příběh dívky bez rodičů, která hledá úkryt u staršího pána. Nahrává tomu přidržené chování dívky i mentorský tón pána, řešené domácí úkoly, zakoupené oblečení, telefony rodičům atd. atd. Konec konců i ty žábry na bříše mohou být jen jizvami po sebepoškozování.

Teprve nastolený rituál zbavení se smutku skrze rybku drženou sedm dní v nasbíraných slzách překlápí dění směrem k poetické metafoře. Ale každý pokus o faktické pojmenování toho, co se tu vlastně odehrává, selhává ve srovnání s textem Léonore Confino, který proplouvá mezi realitou a irealitou jako rybka prostupným zrcadlem.

Inscenace Lukáše Křížka se odehrává v magickém kruhu, nicméně je to prostor zahlcený spoustou reálných předmětů. Možná by méně bylo více. Co je nezpochybnitelné, jsou excelentní herecké výkony obou představitelů, Ondřeje Pečeného a (v mém případě) Elišky Srnské (alternující s Karolínou Klempířovou). Jejich napojení na podprahovou rovinu toho druhého je dokonalé, stejně jako na vlnu nesnadného textu. Díky nim jsou diváci udržováni až do konce v napětí a odnášejí si z představení dost podnětů k přemýšlení o rybkách, které nelze umlátit palicí ani lopatkou, protože plují v nás.

Radmila Hrdinová

12

94. Jiráskův Hronov

Když se sejde Velká pán a Malej holka

Belgická rybka je text záhadný, zajímavě komponovaný, a tak nezasvěcenému divákovi (resp. divákovi s dlouhým vedením tak jako já) trvá poměrně dlouho, než odhalí jeho tajemství. K tomu ovšem inscenace Lukáše Křížka nabízí zajímavý odrazový můstek, byť trochu mate chvílemi až realisticky konverzačním tónem. Výkony obou představitelů jsou ovšem komorní, až do důvěrnosti, a chvílemi podivně spletené a nelogické.

Celá ta historka o setkání staršího queer muže s dívkou, která mu nedá pokoj, a tak nějak vlezle ho obtěžuje a nenechá ho v klidu, i jejich postupně narůstající intimita působí rozporuplně. Zvlášť když postupně začneme odhalovat různé souvislosti, týkající se jejich (jejich) rodičů, až úchylně nastavených psychiatrů, kteří si zkoušejí své metody na vlastním dítěti. Tím se ovšem hra dostává do širších souvislostí jakéhosi psychiatrického či psychoanalytického výzkumu (aniž ještě odhalíme pointu). Souvisí s podivnými vztahy rodičů a dětí, kdy si kladete otázku, proč si vlastně pár dětí pořizoval, s nejrůznějšími strachy a traumaty, s nimiž se člověk v životě setkává, ale hlavně s tím, jak si trauma nese po celý život a jen obtížně se s ním vyrovnává. V tomto případě je součástí jakýsi rituální koncept úzce související s vodou a s rybami (či rybkou). Návod, kdy je třeba sdílet

s onou rybkou týden, pak ji uvařit a sníst a tímto způsobem se traumatu a smutku zbavit, vypadá poněkud krutě, a možná až vykloubeně či kanibalsky. To ovšem jen do té doby, než zjistíme, jakých zhůvěřilostí jsou rodiče schopni se na svých dětem dopouštět (a nemusí to být zrovna psychiatři).

Queer linie je tu pak spíše mimochodem navázána na hlavní téma a to, proč muž vyhledává násilí, má logiku jako podivný způsob potvrzení existence.

Hra samotná ovšem doslova mate tělem, velmi dlouho to vypadá jako obyčejný dialog při náhodném setkání dvou bytostí, které jsou si svou divností blízké. Takových her už bylo napsáno v různých generačních spojeních více. V tomto případě za tím ale od počátku – kdy vedle sebe mlčky sedí zralý muž a mladičká dívka, či vlastně ještě dítě s genderově neutrálním jménem Jo – cítíme jakési tajemství. A to během hry režisér společně s oběma herci postupně rozmotává, i když hra samotná klade divákům různé překážky a hádanky k znesnadnění chápání celé věci (chvílemi to působí až lynchovsky). Herci – v mém obsazení Ondřej Pečený a Eliška Srnská – fungují přirozeně a ty záchvěvy podivnosti v jejich chování udržují diváky ve stavu pozornosti. Závěrečná pointa je sice tušená, ale přesto přináší katarzi.

Jana Soproová

pokračování ze str. 12

turgům a režisérům a dával jim možnost je uvádět, se podařila realizace. Takže záměr festivalu se v něčem naplnil.

Lze tu hru vnímat jako jakýsi psychoanalytický projekt?

Myslím, že se to takhle dá říci. Je to určitě hodně introspektivní, protože je to o muži, který jde na ryby, a jeho vnitřním dítěti, které se v něm dusí, a on s ním vede dialog.

Jana Soproová

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před představením a po představení odpověděli na otázku, **jak by popsal své aktuální rozpoložení jedním slovem.**

Boris, Brno

zavázaný – sentimentální

Jindra, Babice (ano, je to kousek od Uherského Hradiště)

ustlaně – to byla Matylida a Leon

Tereza, Aš

punk – já ty on ona ono

Marek, Brno-Kohoutovice

natěšený – souznění

13

sobota 10. 8. 2024

Odpolední procházka zbrojnicí

Prozkoumávat další vody

Rozhovor s režisérem Pavlem Skálou

Něco takového jsem od vás ještě neviděla...

Ne? Já myslím, že jsme už s antikou hazardovali.

Antika ano, ale reality show ještě ne. Je to takové, že zkoušíte pokaždé jiný žánr?

Ano, chceme, aby nás to bavilo. Kdybychom se usadili v jednom žánru nebo stylu, tak by to nemělo cenu. To člověk potom nemá co vymýšlet, zakořenit se v něčem, co ho nebaví. Nebylo by to pro nás komfortní, protože bychom se neposouvali dál. Chceme objevovat další styly a žánry, hledat místa, kde jsme ještě nebyli, prozkoumávat další vody, abychom se dostali někam dál.

Ty vaše věci vznikají kolektivně?

Speciálně na tomhle jsme se podíleli všichni, dělali jsme si vlastní hudbu, vlastní choreografii. Dlouho jsme si povídali jako vždycky, vycházeli jsme z jednotlivých situací, co tím chceme sdělit, jak by to mělo zhruba vypadat. Bavili jsme se o tom jazyku a hodně i o výtvarnu. Šlo to tak nějak společně dopředu, posouvali jsme se přes improvizace, návrhy různých situací.

Pokud se týká citací, z čeho jsou?

Nevím, jestli to chci prozrazovat, protože jsou tam věci, které jsou doufám nerozklíčovatelné. Ale jsou tam i klasická antická dramata a také jsme pracovali s umělou inteligencí.

Hlasování je fake, nebo doopravdy?

Samozřejmě, že doopravdy. Tedy: kdyby se to tady nehrálo třikrát, tak bychom řekli, že doopravdy. Děláme to proto, že chceme, aby o tom lidi přemýšleli, je to součástí nějaké katarze.

Kromě antického tématu je to hodně o současnosti, třeba o tom, co jsou lidi v takové reality show schopni udělat, aby vyhráli.

To myslím souvisí i s tím antickým božstvem jako takovým.

Pak může ale nastat zvrat a vyhraje někdo nečekaný. To je také poselství?

Může být. Věci jsou tam jasně dané, je to nějakým způsobem narežirovaný. Jasně, to, že vyhraje Diana, je nějaká zpráva, kterou chceme taky sdělit.

Jana Soprová

Elegantně bílozlatě oděná mediální profesionálka vítá diváky vcházející do sálu a širokým obřadným gestem upozorňuje na QR kód na stropě, tedy na nebi. Na scéně zlaté klobouky, vana, šampaňské a jinak černo. Očekávání je tím dáno jasně, inscenace bude velmi efektní a interaktivní. Po rozkliknutí QR kódu se dostáváme do hlasovací aplikace. Tedy nejen interaktivní, ale dokonce princip *Kinoautomatu*, super!

Moderátorka snadno zmanipuluje publikum k bouřlivému potlesku a spustí vyřazovací soutěž osmi výstředních účastníků zavřených do jedné vily. Název inscenace zjevně odkazuje na neméně vyřazovacích *Deset malých černoušků*. Ok, tedy reality show typu *Big Brother*. Ta se před dvaceti lety v ČR objevila jako dovoz a vzbudila jisté kontroverze jako příklad úpadku televizní zábavy. Dozvídáme se, že výhru nedostane soutěžící, ale jím zvolený dobročinný projekt. Je libo eutanázii, babyboxy, manželství pro všechny či léčbu AIDS? Moderátorka se tváří jaksepatří smutně a ždímá soucit. To sedí.

Naše průvodkyně ve vile schovává žolík v podobě „skryté imunity“. Kdo ji najde, má jeden hlas navíc při hlasování o vyřazení. Aha. V sále je nás přes stovku, jeden hlas nic rozhodnout nemůže, takže autor musel dopředu zajistit, že rozhodne. Tím hlasování pozbývá smysl a hra na *Kinoautomat* končí dřív, než začala. Sama moderátorka se mě nesnaží přesvědčit, abych opravdu hlasoval. Soutěžící tedy o mou přízeň nesoutěží a z tohohle kanónu se nikdy nevystřelí.

Soutěžící se představí a tím naznačí své charaktery. Následně vypukne divoký večírek a každý končí u své zlaté mísy. Jsou to však bakchanálie opatrné a cudné (srovnej podsvětí v drakovské *Antigoně*).

Ve zpovědnici se dozvíme cosi o strategii jednotlivých účastníků na vítězství, ale posléze nevidíme pokus žádného z nich tuto strategii prakticky aplikovat a opravdu intrikovat. Trochu se pomlouvají, ale stačí to na označení „kurvísek“? Šikana v podobě přiklopení Andrease vanou je silný až fyzicky citelný obraz, zůstává bohužel ojedinelý a dál se s ním nehraje. Flinta jednotlivých charakterů je tedy také na okrasu a o záludné politice získávání moci se hrát nebude. Náboje v podobě orgií zvrácenosti se rovněž nezdají ostré.

Vypuká boj o pozornost. Soutěžící to zkoušejí zpěvem dětských písní, jódlováním a sportovními výkony typu hvězda. Může to obstát v současných závodech ke dnu vkusu? Nemůže. Daniel Landa jako kouzelník Žito prakticky kokrhoval v přímém přenosu už v roce 2012. Každý soutěžící, který vypadne, navíc pronese řeč ve vysoké klasické formě. Zpravidla pompézní projev zavánějící věštbami a kletbami. Jenže Lomikare, Lomikare, jak se z pokleslé fuchtle, která ještě před chvílí získávala pozornost přitroublým poskakováním, stala hrdá a vznešená kněžna Libuše? Kontrast je to zřejmý a jistě cílený, ale co nám říká? Já na to nebyl schopen přijít.

Do soutěže se v konci aktivně vkládá deus ex machina, bohyně moderátorka, která v ní vítězí díky do té doby neznámému pravidlu. Podraz ze strany moci. Prezentuje to jako trest pokleslým soutěžícím a sama si (v duchu antiky zřejmě správně) marnivě užívá slávu. Jsou její slova soudem nad námi všemi, diváky v sále? Nejsou. My se té hry totiž neúčastníme, jako jsme se neúčastnili *Big Brothera*, prostě to někde běželo v televizi. Zbraň, která by mohla pálit do publika, přišla o terč, publikum nebylo vzato jako skutečný aktér.

Zbývá tedy esteticky krásný, obrazivý, jemně kritický pohled na jednu z mnoha dalších realityshow? Vlastně ano. Je samo představení realityshow? Ne. Divák nemá komu fandit ani proč a o ničem nerozhoduje. O tom, kdo a jakým způsobem se dobere vítězství, se tady nehraje. I tento prak zůstal viset na skobě. Inscenace velice hezky ukazuje pozlátkový televizní svět trapných bezvýznamných pseudohvězd. Jenže přiznejme si, že je to svět, který je tu minimálně čtvrt století a civilizace se nezhroutil, boží trest nepřišel.

Hrozně rád bych s mosteckým Reservé sdílel sžíravou kritiku ubohosti a malosti, nadšeně bych se nechal zmanipulovat a podrazit, se ctí bych se nechal jako publikum obvinít, že jsem strůjcem tohoto přišerného světa, který akutně hrozí průšvihem. Ale nevzali mě s sebou. Krásní, skvěle vystavlovaní, pohybově nadaní sympatičtí lidé mě posadili před dokonale namalovaným obrazem světa, který je sice ubohý, ale ze kterého se nestřílí.

Jan Duchek

14

94. Jiráskův Hronov

Lesklá bída bohů a reality show

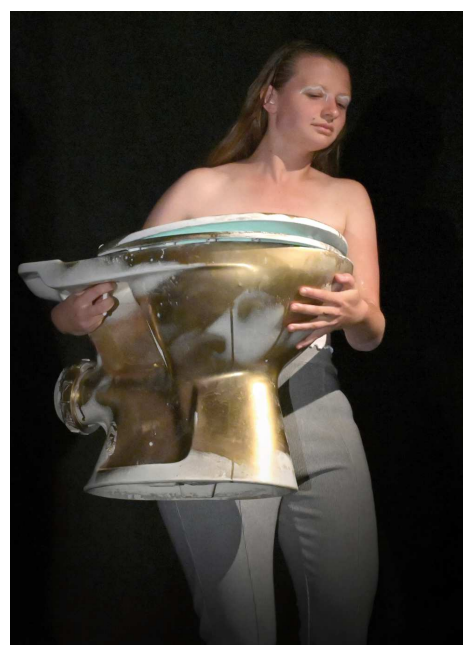
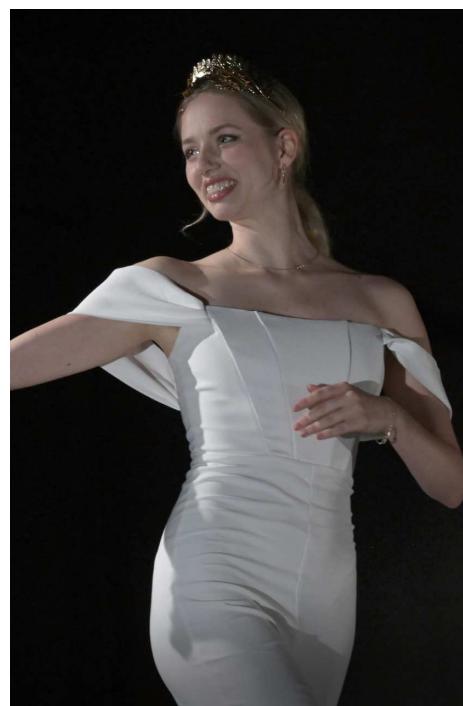
Mostecký soubor *Reservé* má za sebou úctyhodné množství projektů velmi rozmanitého typu a vřdycy překvapí nějakým novým žánrem. Zároveň je tu vždy cítit určitý edukativní podtext (zaměření na určitou oblast z dějin divadla či na nějaký specifický žánr). Velmi často se jedná o autorské věci, které vznikají skupinově (řekněme formou devised theatre). Tentokrát tedy sáhli po lákavém, i když už značně vytěženém a poněkud ošoupaném žánru reality show, a propojili v inscenaci *Deset malých kurovských* vlezlost a pofidérnost tohoto formátu, jeho kyčlovité pozlátko, spojené s chytrolínstvím organizátorů i soutěžících (mnohdy pod rouškou dobročinnosti) s tématem, které máme za vznešené, tedy antiku a s poukazem na bohy. Jak však víme, už za Euripida a Aristofana (toho mimochodem zpracovali současnou formou před pár lety) to s těmi bohy zas tak vznešené nebylo...

Při příchodu do sálu vidíme scénu zabydlenou pozlacenými toaletními mísami, které poté slouží jako sedátka, a je tu i jedna vana, která by mohla evokovat jisté očištění. Čilá moderátorka v bílé říze komunikuje s diváky. A poukazuje na to, že nemají vypínat své mobilní telefony, naopak, mají si naskenovat QR kód na stropě nad hledištěm, aby následně mohli hlasovat. A je tu i hlas shůry – Gaia (tedy matka země – že by AI?). Domnívám se, že mnohé vychtávky pro diváka zaniknou (zvláště pokud

nemáte chytrý telefon, což je můj případ). A jsou určeny spíše pro interní potěchu herců a hereček. Průběh soutěže samotné se nezbaví obvyklých kliše, tj. ukázek toho, čeho jsou soutěžící schopni, aby postoupili... A tak se dočkáme oblíbeného pomazávání těla, chvílemi nechutného zacházení s potravinami (viz požívání kukuřice), vzájemných podrazů a škodolibostí, pomlouvání soupeřů před kamerou a někdy doslova svlékání z kůže. S vypadlými soutěžícími se ostatní loučí řečí vznešenou, nicméně jsou rádi, že další a další odpadají.

Na druhou stranu je jasné, že i vyřazení účastníci si svým způsobem oddychli, už se nemusí stresovat a mohou jen sledovat ponižující chování těch, kteří jsou dosud ve hře. I tak se pachtění soutěžících blíží ke konci, kdy nám začíná být jasné, že závěrečná pointa patrně vše zvrátí. A paradox se skutečně dostaví, výherce je nečekaný a z charitativní akce se lusknutím prstů stává akce necharitativní. Chytřejší (či vychytralejší) vyhrává? I když zrovna tento kousek z repertoáru *Reservé* není mým šálkem čaje, musím konstatovat, že je to soubor skutečně velmi dobře sešraný, výkony všech jsou uvěřitelné, temperamentní a detailně vypracované. Zkrátka, soubor si zase vyzkoušel něco nového a účelu – pohrát si tak trochu s diváky a ukázat, jak dobrovolně zmanipulovatelní jsme – se myslím podařilo dosáhnout docela úspěšně.

Jana Soproová

15

sobota 10. 8. 2024

Check-in / check-out

Požádali jsme diváky, aby nám před představením a po představení odpověděli na otázku, jak by popsal své aktuální rozpoložení jedním slovem.

Martin, Tábor

normálně – dej mi chvíli

Jitka, Přelouč

na rozpacích – Diana

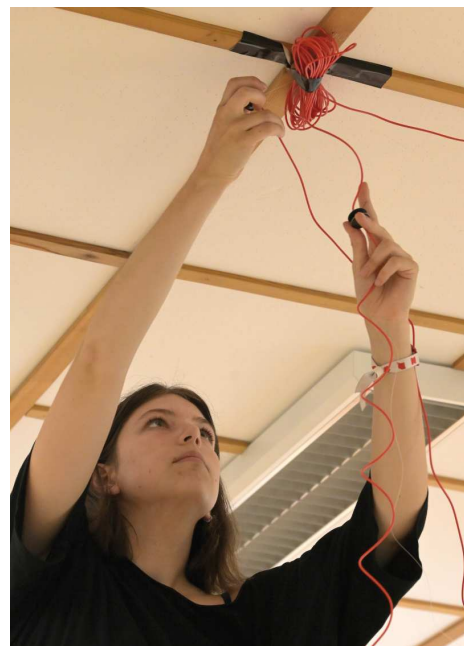
Magdaléna, Žďár nad Sázavou

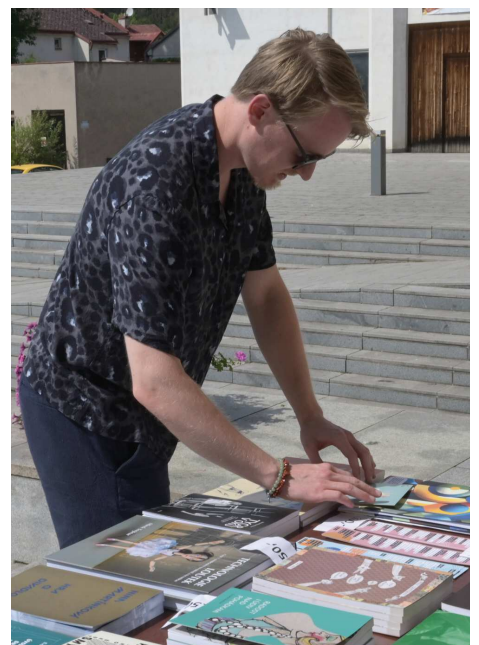
záhada – kámo

Pavla, Praha 10

pot – zmatení

Fotostrany Ivo Mičkala

Win-vin

Draží dopíjející, píšeme to tuze neradi, ale padla puza na kámen. Vinný kámen neboli krystaly hydrogenvinanu draselného jsou hrstí písku (nikoli Šrámkova) hozeného na rakvičku letošních festivalových degustací. Víno jsi a víno do sebe obrátíš. Krabice nebo lahev, dno je jedno a jednou se na něm pán nepán sejdem.

Poslední sklenku festivalu jsme si však nevybrali, to ona si našla nás. Respektive byla to lahev, která k nám doputovala v milosrdném šeru sálu během nemilosrdného představení. Je smutným paradoxem, že o tomto vzorku nabytém fyzickým tápáním jsme se dozvěděli nejvíc, neboť při jedné obzvláště jasné scéně (míněna scéna, na kterou se upřelo hodně reflektorů) jsme si zvládli v sále přechíst vinětu. Jinak se vína zjevují v Hronově systémem deus ex machina, respektive zajíc ex pytel (zpravidla bag-in). Vinné lístky neexistují a tajnosubné jídeláky slibují často „víno rozlévané – dle nabídky“.

Souvignier gris, zadarmo, vinařství Dvořáček, Valtice, 2022, suché (zdroj – údajně stánek v parku Aloise Jiráka)

Barva a konzistence: Lahev byla hnědozelená. A víno po skle jistě stékalo, neboť každé víno nakonec steče dolů a Stázička ho dostane kubík na svatbu.

Vůně: Přímo z lahve to má someliér poněkud složitější, ale rozverně broskve nám bez rozpaků vyrazily v ústrety i s citrusovým aroma.

Chuť: Energická, velmi ovocná. Připomínala mladé v nerezú školené Sauvignony z dobře vyzrálých hroznů. Zopakovaly se broskve a víno nás povzbudilo příjemnou svěží kyselinkou. Pité systémem hrdlo-hrdlo zkrátka necukruje a jde vášnivě na věc.

Verdikt: 89 ze 100. Zatímco se na jevišti odvíjely jakési mátožné a těžko interpretovatelné akce, tohle víno na své publikum opravdu myslelo. Přišlo v dokonalém timingu a jeho přítomnost v hledišti mocně rezonovala.

Mimochodem, jsme si vědomi, že pít v divadle víno z lahve je faux pas (proto píšeme důsledně viněta a ne etiketa), ale ta inscenace si začala. Drakovská *Antigona* třeba pít v sále nevyžadovala, prostě Jarkovský gut!

Co dodat po všech těch letošních win-vinech? Byla to opět povedená flaškařice. Ohroženě, ale rádi jsme se pro vás prodírali šášinami a čabuzím hronovské vinné nabídky, sbírajíce drobné ovoce a tržné rány. Vzpomeňte na nás občas na sklonku sklenky (nejpozději 14. prosince, kdy slavíme mezinárodní den opic).

Na viněťe již dopítat: Ryzlinku! Cuvée! Rulando!
Jan Duchek

Fotostrana Bány Gréeové

Amatér je
z francouzského
amateur, milovník.

Diletant taky. Jen
italsky.

Aneb vliv komedie
dell'arte na
významové posuny
v českém jazyce.

STÍNOVÝ CLUB #08

Humans of Hronov

**Šárka Šárka a Šárka vedoucí, Hronov
(po pětatřicáté a po osmé)**

Co děláš v normálním životě?

Dělám to, co dělám tady. Teď jsem ředitel, v normálním životě jsem ředitel. V normálním životě dělám kulturu tady v Hronově. Starám se o kulturu a o divadlo.

Co je pro tebe Hronov?

Hronov je pro mě především domov! Nejdřív jsem si sem jezdila odpočinout a pak jsem tu začala pracovat. Jsem ráda, že tu práci, kterou dělám, dělám pro Hronov.

Co je ti na Hronově záhadou?

Je mi záhadou, jak to všechno stihnem, i když mám velké štěstí na lidi a kolem sebe opravdu tým snů. A je mi záhadou, že sem jezdí čím dál víc mladých lidí, i když to není záhada, to je správný! Vy mladí sem rádi jezdíte, za což jsem moc ráda. Protože když sem nebudete jezdit vy, tak my starý si to tady odbydem, za chvíli umřem a Jiráskův Hronov budiž pochválen.

Co bys byla, kdybys byla seminář?

Já bych byla maskérský seminář! Jsem vyučená maskérka.

Co nemáš ráda v divadle?

Nemám ráda neúctu k lidem na jevišti – ať se mi to líbí, nebo ne, pořád je potřeba za tím vidět všechnu tu práci. Každý do toho přece dá maximum, mám ráda úctu k práci toho druhého. A pak mě šťve divadelní snobství. Když někdo říká, že chodí jen na profesionály a opovrhuje amatérským divadlem. V amatérském divadle bude vždycky to srdce!

GAMECHANGER

Vybavíte si divadelní zážitek, po kterém jste změnilí své chování v osobním životě?

Všechny báječné věci – prostě se radovat z malíčkovosti a více se zpřítomnit. Souzněla jsem s tím a dojalo mě to. Jak je to jednoduché. Začala jsem díky tomu s dětmi pravidelně sumarizovat, za co jsme ten den vděční.

Dominika Zoubková

Nemístní Zine

ALDIS
ČAPEK

JOSEF
JIRÁNEK

Uvažujme déle a více: díl VIII.

V osmém čísle se zaměříme na fyzické reakce v rámci představení a na to, jestli i ony mohou spolukonstituovat význam.

19

sobota 10. 8. 2024

Jak reagovalo tvé tělo během představení? Soustřeď se na fyzické napětí.

PROGRAM

Sobota 10. 8. 2024

HLAVNÍ PROGRAM

14:00 (B, D)

Malý sál Jiráskova divadla 120´
PC – Problémový club

17:00 (C) a 20:00 (D)

Jiráskovo divadlo 50´
Suchdolský divadelní spolek SUD,
Suchdol nad Lužnicí
WES

16:30 (D) a 19:30 (C)

Sál Josefa Čapka 100´
BLOK Loutkářská Chrudim a Mladá scéna
Přespólní, Vševidly a Strakonice
Rapa Nui
Betonový trávník, Most
Plešatá zpěvačka

DOPROVODNÝ PROGRAM

12:45–14:00

náměstí Čs. armády
Festivalové minuty a vítání divadelních souborů

15:00–15:50

park A. Jiráska – velká stage
Hafan studio
ABRAXAS DABRAXAS
aneb příběh Malé čarodějnice

17:00–18:00

park A. Jiráska – velká stage
6 Nachodníku
Koncert – šanson

19:00–20:00

park A. Jiráska – velká stage
Kouzlo orientu
Taneční skupina orientálních tanců SAHAR

20:30–21:30

park A. Jiráska – velká stage
Dechový orchestr mladých při ZUŠ Hronov
Koncert

21:50–21:55

u rodného domku A. Jiráska
Řazení průvodu a odchod na náměstí
Průvod doprovázený taneční skupinou SAHAR,
Dechovým orchestrem mladých při ZUŠ Hronov
a DS Jiráskova divadla

22:00–22:45

náměstí Čs. armády
Slavnostní zakončení 94. Jiráskova Hronova
OHŇOSTROJ

23:00–0:00

park A. Jiráska – velká stage
Absolut Deafers
Koncert – alternative-metal

TERMÍNY PŘÍŠTÍCH ROČNÍKŮ

95. Jiráskův Hronov: 1.–9. 8. 2025

96. Jiráskův Hronov: 31. 7. – 8. 8. 2026

GENERÁLNÍ PARTNER FESTIVALU

MINISTERSTVO
KULTURY

KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ

Akce se koná pod záštitou ministra kultury ČR

N I P O S
pro kulturu

WIKOV

Autostyl
TRUTNOV

HLAVNÍ PARTNEŘI FESTIVALU

STRABAG
TEAMS WORK.

CDS NÁCHOD

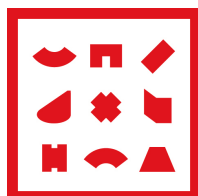
TRADIČNÍ PARTNEŘI FESTIVALU

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Zpravodaj 94. Jiráskova Hronova 2024

Vydává organizační štáb.

Redakce: Michal Zahálka (šéfredaktor), Jan Duchek, Milan Hábl, Radmila Hrdinová, Johana Jurášová, Lukáš Křížek, Kateřina Prášilová, Jana Soprová, Honza Švácha (redakce), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Jazykovou korekturou prošlo při poslechu Arnolda Schönberga, tak se ničemu nedivte.

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu E-mail: JHZpravodaj@gmail.com